

BENDLOVÁ, Kateřina: *Odškodnění českých občanů nasazených na práci v Třetí říši – legislativa, průběh a institucionální zajištění*. Bakalářská práce předložená k obhajobě na Institutu mezinárodních studií UK-FSV, Praha 2009, 50 s.

Rozsáhlé téma bakalářské práce K. Bendlové a její předem daný, velmi omezený rozsah předurčily i její základní ambice: být *přehledným zpracováním* dané materie, která se stala načas jedním ze základních témat v polistopadových vztazích česko-německých, avšak paralelně (s ohledem na oživení tématu dosud marginalizovaných obětí nacismu z východní Evropy) byla zatěžkávací zkouškou i pro znovusjednocené Německo a jeho kredibilitu v tomto regionu: zkouškou, v níž sice všichni obstáli, ale nikoliv (jenom) na výbornou. Enormní mezinárodní tlak (především ze strany USA, resp. amerických soudů a tamních právních zástupců obětí) zde sehrál své a v celkovém výsledku zanechal určitou pachut' pro všechny zúčastněné.

Práce K. Bendlové má logickou strukturu: po historickém úvodu (zde nepřipadně nazvaném jako *exkurs*, s celkovou charakteristikou nucené práce pro německé válečné hospodářství a české participace na ní), následuje vlastní stať o odškodnění českých občanů, příslušné legislativě, diplomatických jednáních a technickému provedení sjednaných výplat. Práce shrnuje, až na výjimky, materii již známou či jinde publikovanou (Jiří Šitler, Tomáš Jelínek, Jaroslav Kučera). Korpus zpracovaných pramenů a literatury je pro tento účel dostačující, i když bylo zřejmě ještě možné přihlídnout i k některým dalším domácím titulům (Š. Jarská), resp. i titulům zahraničním. Řada z nich ostatně vznikla i v rámci projektů, které s odškodněním souvisely – velmi výrazná je tato produkce např. v Rakousku, které až na výjimky zůstalo mimo obzor autorčina zájmu.

Ačkoliv se jednalo v případě K. Bendlové o práci bakalářskou (tedy o formát pro tak komplexní a široké téma vlastně nepřilíš vhodný), mohla se autorka pokusit jí naznačenou problematiku „zapomenutých obětí“ zařadit do širšího rámce tzv. *Opferdiskurse* coby významné součásti nynější evropské kultury vzpomínání, kdy se oběti z řad odcházejících generací (na všech stranách posledního válečného konfliktu) – a vzpomínka na ně – stávají integrální součástí kolektivní identity současných evropských národů a společností: „konkurence obětí“ mizí (jakkoliv je to v jejich vlastních diskurzech většinou ještě nepředstavitelné) a stávají se mementem a fermentem pro všechny zúčastněné. V předložené podobě se autorka až příliš soustředila na „technologii odškodnění“ a vzbudila tak dojem možnosti „celkového uzavření celé problematiky“ (viz s. 46), tedy něčeho stěžejního: nevelké finanční obnosy (byť např. v podmínkách Ukrajiny či Ruska více „efektní“) nemohly z *obětí* učinit *ne-obět'*. Výplata těchto obnosů však dala mnoha zapomenutým obětem, v bývalém SSSR často i pronásledovaným, jméno. V některých případech poprvé, a to dokonce i u nás. Ani desítky let po válce se totiž nemohou usmířovat oběti, které by zůstaly v tomto smyslu „bezejmenné“ - a tedy obětované jakýmsi vyšším politickým cílem ve jméno usmíření, do něhož by nebyly konkrétně zahrnuty. Je nasnadě, že to platí (nejenom) pro oběti z řad českých občanů nasazených na nucenou či otrockou práci v tzv. Třetí říši.

Bakalářskou práci K. Bendlové doporučuji k obhajobě a navrhuji její klasifikaci stupněm „velmi dobře“ (2), v případě přesvědčivé ústní obhajoby evtl. „výborně“ (1).

V Praze 9. června 2009

Ústav mezinárodních studií UK-SV